

מבוא

בבואנו לחגוג בישראל את המימונה עולות תהיות ושאלות רבות. כיצד נחגוג? האם נחגוג בדיוק כמו שחגגו במרוקו? מהי מהות החג? איך ולמה אפשר לחבר אנשים שלא מכירים את החג ואת המסורות שלו ומבחינתם החג מסתכם באכילת מתוקים ומופלטה?

מה מקומן של הנשים בחגיגה זו? האם הן המבשלות והמארחות כמיטב המסורת? האם יכול להיות להן תפקיד נוסף? האם הן רוצות תפקיד נוסף? האם הן יכולות להיות אלו שמברכות, תפקיד שבאופן מסורתי היה שייך לגברים?

חוברת זו היא הזמנה לקחת ממגוון מקורות ומנהגים ולהנגיש אותם למשתתפי החגיגה לצד החגיגה המסורתית עם המאכלים, התלבושות, הכנסת האורחים והשמחה. אתם מוזמנים לבחור למה להתייחס, איפה להרחיב ועל מה לתת דגש.

בחוברת תמצאו:

- הסבר על החג ומקורותיו
- הסבר על סמלי ומנהגי החג
- ערכי שערי החג
- לימוד בנושא ברכות
- ברכת אורך ימים ושנים
- פלייליסט לחגיגות
- מתכון למופלטה
- כרטיסיות הסבר לשולחן המימונה

מימונה- הסבר על החג

מקור החג

יהודי מרוקו חגגו את המימונה במוצאי שביעי של פסח כי האמינו שבלילה זה נפתחים שערי שמים והיושב במרומים נענה לכל תפילה ובקשה. חגיגת המימונה נמשכת לילה ויום שבמהלכם אוכלים מאכלים הנקשרים בברכות (כגון דבש, חלב, קמח, דגנים ודברי מתיקה) מרבים בשמחה, מבקרים איש את רעהו ומברכים זה את זה בברכת "תרבחו ותסעדו". פירוש הברכה שיהיה לכם רווח מלשון רווחה ושתוכלו לתת סעד, עזרה.

שם החג:

יש לא פחות מארבע גרסאות שונות למקור השם מימונה:

- א. שיבוש המילה "אמונה". על פי המסורת, המשיח אמור להגיע בחודש ניסן, כפי שנאמר בתלמוד: "בניסן נגאלו ישראל ובניסן עתידים להגאל".
- ב. על שם הרב מימון בן יוסף, אביו של הרמב"ם, שנולד ונפטר באיסרו חג של פסח.
- ג. מהמילה "מימון" בערבית, שמובנה מזל.
- ד. סעודת פיוס שהיו עורכים לכבוד מימון מלך מלכי השדים.

סמלי ומנהגי החג: (מצורפות כרטיסיות להנחה על שולחן החג ליד הסמלים)

חלב- משקה יסודי ובסיסי, מסמן חיים, את האם המניקה, ברכה והצלחה. בשר קשור במוות של מישהו אחר וחלב בהענקת חיים ולכן קשור לברכה ולהצלחה. עד שהילד לא יונק, לא נוצר חלב. ככל שהילד יונק יותר, כך נוצר יותר חלב. כך גם במסורת ובמקורות שלנו. ככל שהאדם מעמיק ומחפש נוצרים עבורו הבנות ומשמעויות חדשות.

קמח- יסוד של הטבע, אבל מעובד בידי אדם. הברכה קיימת בטבע אבל תלויה ביכולת של האדם לפעול בטבע. העולם חסר ובוסרי והאדם צריך לעבוד יחד עם העולם בכדי שיושלם.

שיבולים- כל סיפור מצרים החל עם חלום יוסף על השיבולים והאלומות, והמשיך אחר כך עם חלומו של פרעה. במימונה אין אלומה אחת שכולם משתחווים אליה, אלא כל ישראל ערבים זה לזה.

פול- מבטא את השמחה והברכה שבטבע. תרמיל שמחזיק את הגרעינים בתוכו. הברכה בטבע אינה גלויה, צריך לגלות אותה. לפעמים אנחנו מסתכלים על אנשים כמו על פול, מסתכלים על התרמיל ואז כולם נראים אותו דבר, אבל כשפותחים את התרמיל ומוציאים את הפולים נגלה העושר, השוני והייחודיות של כל אחד ואחד.

הכנסת אורחים- בליל המימונה נוהגים שלא לסגור את דלת הבית כל עוד בני הבית שוהים בפנים וערים. הדלת הפתוחה מהווה הזמנה לכל אחד, לא רק לבני משפחה או מכרים, להתכבד ולקחת חלק בשמחה. עם כניסת האורח נהוג לברכו ב"תרבחו ותסעדו" ולכבדו בתה עם נענע ומופלטה טבולה בדבש וחמאה.

ברכות- ראש המשפחה נוהג לאחוז בידו צרור עלים ריחניים, לנופף בהם מעל ראשו של בן משפחה או אורח, כמנהג הכפרות ולברכו: "אורך ימים ושנות חיים יהיו לך". כל אחד מבני המשפחה זוכה לברכה אישית להצלחה בלימודים, פרנסה, זוגיות טובה וכו', וכולם מזמרים יחד שיר שמשמעותו ברכה לאריכות ימים טובים. לבסוף כל מבורך מתכבד בתמר טבול בחמאה, סגולה לעושר ושפע (בסוף החוברת מצורפות כרטיסיות אותן ניתן להדפיס ולהניח על שולחן החג)

ערכי/שערי החג

בליל המימונה עורכים חגיגה בה האירוח, הידידות, הברכה החומרית, האמונה וחגיגת הטבע עומדים במרכז החג. האמונה והרוחניות אינן מנוגדות לברכת השפע, המסומלת בחמאה ובדבש יחד עם המופלטה ולכל המרכיבים שנמצאים על השולחן.

אפשר לדבר על 4 ערכים/שערים שמאפיינים את החג ויכולים לתרום לחברה הישראלית:

1. **אמונה**- חוגגים אמונה ותקווה בבואה הקרוב של הגאולה, למרות הגלות המתמשכת. המימונה מתקיימת בסוף חג הפסח, תוך יצירת רצף בין שימור הזיכרון של יציאת עם ישראל מעבדות לחירות לבין פיתוח התודעה שהיציאה מהגלות הנוכחית עשויה להתקיים בכל עת. קהילה שמעצבת את זהותה מתוך אמונה יציבה בגאולה שעתידיה להגיע, מייצרת תקווה ואחדות ובכך מגדילה את החוסן הקהילתי שלה.

2. **הכנסת אורחים**- דלתות הבית נשארות פתוחות וכולם מוזמנים להכנס, לשמוע דרשות, לשייר פיוטים, לרקוד ולטעום מהמטעמים המתוקים.

חיבור בין אנשים, היכרות עם האחר ורצון לחיות יחד למרות השוני הם פירותיה של הכנסת האורחים. בבסיסה מונחת התפיסה כי כל אחד מקובל ומוזמן ושכל אחד אהוב ורצוי.

3. **ידידות**- סביב השותפות לאמונה באל אחד של יהודים וערבים במרוקו ובארצות אסלאמיות אחרות, נוצרה רקמה של יחסי ידידות בעלי מאפיינים של קרבה. המימונה משקפת במנהגיה את יחסי הידידות שהתקיימו בקהילות השונות במרוקו, תרבות כזו שמצליחה ליצור עולם ערכי ותרבותי שמשותף לה ולסביבה שלה למרות ההבדלים, עשויה לסלול דרכים כאלו גם בתוך החברה הישראלית.

4. **ברכה** - בחג המימונה מברכים ומתברכים בסימני החג, בשפע המצוי על השולחנות ובעצם ההתקבצות של קהל רב במקום אחד. ברכה היא מרכיב משמעותי בחייו של אדם המכיר בה, היא קשה להמשגה אבל אפשר להרגיש בה.

ברכת ראשית התבואה-במשנה מצויין שבחודש ניסן נידון גורלה של התבואה ובגלל זה נוהגים לאכול בסעודת המימונה מאכלים המסמלים שפע ופריון, פירות ודברי מתיקה ומברכים עליהם שיתברכו כל יבולי השנה.

(נלקח מחוברת "וארשתיך לך מימונה" שהוצאה על ידי תיקון בשיתוף ממזרח שמש)

הברכה מעניינת אותנו במיוחד ולכן הכנו לימוד קצר בנושא:

"ושמה על כל מדרך, איש את רעהו ברך.

חבר תהיה מבורך בכל חודשי השנה..." (מתוך הפיוט אתם יוצאי מערב של ר' דוד בוזגלו)

קישור לפיוט: <https://web.nli.org.il/sites/nlis/he/song/pages/video.aspx?VideoID=83085>

מבורכת, מבורכת, מבורכת

אני יושבת יחד עם זוג מבוגר באיזה לימוד. אנחנו באמצע לימוד על ברכות ואני מתגעגעת לאבא שהיה מברך אותי ולתחושה של להיות מבורכת. היה משהו מיוחד בברכה של אבא, אולי הכוונה שהיה מכניס בברכה, אולי זה שהוא זקן השבט ואולי "יד האלוהים" שהרגשתי שנוגעת בי כשהוא שם את היד שלו מעל הראש שלי וברך.

גם אמא מברכת אותי, כל הזמן. אבל הברכה שלה היא פחות פורמלית, באה מהלב הטהור והאוהב שלה, מהמשאלות והרצונות שלה עבורי. ואיכשהו, דווקא חוסר הפורמליות, הטקסיות, הזמן והמקום הקבועים, "כתב המינוי" שלה כמברכת גורם לברכה שלה להתקבל אחרת אצלי.

האשה המבוגרת בלימוד מספרת לנו שבן הזוג שלה ממש אלוף הברכות, כל מה שהוא מברך מתגשם אחר כך במציאות. היא שואלת אם מישהו רוצה שהוא יברך אותו. וכולנו מסביב לשולחן כמהים לברכה וכך הוא מתחיל לברך אחד אחד את הנוכחים. כמובן שאני רוצה ברכה והאיש מסתכל עלי ושואל אותי כמה שאלות על החיים שלי ואמר לי "את לא צריכה ברכה, את כבר מבורכת. אני זוכרת את הצמרמורת שעברה בי כשהבנתי למה הוא מתכוון.

אני באמת מבורכת. כמה חמקמקה היא התחושה הזו וכמה היא לא מובנת מאליה. כמה קל לשכוח את העיקר וליפול לטרדות היומיום ולא לראות את הברכה האמיתית. פעם הייתי כותבת הודיות יומיות, אבל עבורי זו מלאכה טכנית, אני יכולה למצוא על מה להודות ולא להרגיש מבורכת.

ועכשיו כשאני כותבת, אני שוב מרגישה מבורכת, אפילו שאני לא עובדת עכשיו ומאד רוצה כבר לעבוד. הברכה אינה תלויה בדבר.

אני רוצה לברך את הילדים שלי כמו שהרגשתי שאבא שלי מברך אותי, כמו שבועז מברך במגילת רות ועדיין לא יכולה. מה מפריע לי? מה מונע מבעדי לברך? fake it till you make it?

הפנמתי משהו לגבי התפקיד הרשמי של הגבר כמברך? איך להתחיל?

אני מאחלת לילדיי דברים, מתפללת ומבקשת עבורם (בדיוק כמו אמא) אבל לא מברכת. ומה בעצם ההבדל? מתחשק לי להתחיל השבוע, אולי אחרי שאברך אותם אדע.

אתי נבון-קטע שנכתב בקבוצת כתיבה של "ערבות"

ברכה שעוברת בדורות

"עם צאת החג השני של פסח, רגע לפני תחילת חגיגות המימונה, היינו מתכנסים נכדות ונכדים, הבנים והבנות בבית סבי עמרם הרוש ז"ל לקבל ממנו את ברכת אורח חיים. כל אחת בתורה היתה מתיישבת מולו עם מגבת, מחייכת במבוכה מהעתיד לבוא. על השולחן הערוך כל טוב ודברי מתיקה היו מונחים קערת חלב, עלי חסה וקערת מצות שבורות. סבי היה מתחיל לברך את היושב מולו, תוך שהוא טובל את עלי החסה בחלב ומנפנף בהם בראש המבורך. ברקע מתנגנת בפיו "ברכת אורח ימים". עם תום הברכה היה מוסיף במילותיו, ברכה אישית כל אחת ואחד שבסיומה המבורך שתה כוסית חלב וטעם מהמצה.

כך עברו כולם תחת ברכתו מהגדול עד לקטן. כשהסתיים הטקס היה מבורך גם הוא על ידי אחד החתנים. לפני כ 20 שנים לאחר חג הפסח ביקש סבי מאחותי הצעירה להדפיס לו את טקסט הברכה על מחשב, חשש שזכרונו יבגוד בו. שנה לאחר מכן סבי כבר לא היה עימנו. ומה שנותר הוא הטקסט במחשב וזיכרון הטקס בלבבותינו. אבי- חתנו, על אף שלא היה מקהילת ציפרו במרוקו שם היה נהוג המנהג, בחר לאמץ ולהמשיך את המסורת, כעת התחלנו כולנו להתכנס תחת ברכתו של אבי אחת אחרי השניה, בנותיו, נכדותיו, אשתו וכל בני ובנות המשפחה. לפני כ 5 שנים נפטר אבי.

לאחר שנת האבל החלטתי לחגוג בביתי את המימונה, שאלתי את אימי: "מה נעשה עכשיו עם ברכת אורח ימים?", אמרה לי אימי: "את תמשיכי לעשות זאת" בלילה הפוע אבי בחלומי, נראה כי הרגיש שאני זקוקה לברכתו כדי להמשיך את דרכו ואת דרך סבי. וכך היה בטקס המימונה ברכתי את אימי, אחיותי, בנותי וכלל האחיינים. נוכחו סבי ואבי שרתה בערב זה, דרך המנהג והמסורת גם כשהם כבר לא עימנו. היכולת שלי לברך נבעה הן מהאישור והברכה שקיבלתי מהורי והן מהלמידה בבית המדרש ערבות שאפשרה לי להכיר לעומק את החיבור למסורת, לחקור וללמוד ולהרגיש שותפה חיונית בחוליות שרשרת המסורתיות"

זהורית אסולין-חברה מייסדת ערבות

בעקבות שער הברכות ושני הסיפורים את/ם מוזמנות/ים לשוחח ביניכם על ברכות.

ניתן להיעזר בשאלות המנחות הבאות:

הזכרו באירוע בו קיבלתם או נתתם ברכה וספרו:

- מה הייתה ההרגשה?
- האם הרגשתם שהברכה יצרה שינוי בחיים שלכם?
- כיצד השפיעה הברכה על המברך/ת או על המתברך/ת?
- האם לדעתכם/ן יש הבדל בין ברכה הניתנת ע"י אשה או גבר? אם יש, מה ההבדל?
- מה התנאים שמאפשרים לנו לברך. מה נדרש כדי שתהיה בנו האפשרות הפנימית הזו

חג שמח! ת'רבחו ות'סעדו!

ברכת וטקס אורך חיים וימים:

בצאת החג היו המתפללים שבים הביתה תוך כדי דקלום פסוקים מספר משלי. הברכה הינה אסופה של פסוקים אלו המהווים מעבר מחג הפסח לחגיגות המימונה:

"כי אורך ימים ושנות חיים ושלוה יוסיפו לך

כי בי ירבו ימיך ויוסיפו לך שנות חיים

אורך ימים בימינה בשמאולה עושר וכבוד

ומצא חן ושכל טוב בעיני אלוהים ואדם

גול אל אדוני מעשיך ויכוננו מחשבותיך"

ויש שנהגים שהמבורך משיב למברך: תסעד ותפרח- תצליח ותשמח

את הטקס מסיימים בשתיית כוסית חלב וטעימה מהמצה, או ממטעם אחר שעל השולחן.

קישור למוסיקה לחג המימונה: <https://www.youtube.com/watch?v=9H51z7ir3DE>

קישור לחגיגות המימונה של ערבות 2022 במגדל דוד [/https://fb.watch/dVq9otlDbP](https://fb.watch/dVq9otlDbP)

מתכון למופלטה של סבתא אסתר- יונית צוקרמן

חומרים:

קילו קמח

2כפות שמרים יבשים

4כפות סוכר

כף מלח

3/4 ו2 כוסות מים הכוס היא כוס מידה סהכ 660 מים חמימים.

רבע כוס שמן לבצק

לכדורים:

כוס שמן בתוך קערה

טיגון:

6 ניירות אפיה גזורים לעיגולים

ומחבת גדולה קוטר 28/פלנצה

להגשה:

חמאה

דבש, מייפל, סילאן, ריבה

אופן ההכנה:

קלי קלות כל אחד יכול להצליח.

שמים בקערה את כל חומרים הבצק ולשים ידנית או במיקסר באמצעות וו לישה למשך עשר דקות. זה חשוב מאד לגמישות ולמרקם הבצק. שיוצא טיפה אבל טיפה דביק. עם ידיים משומנות היטב משמנים את הבצק ונותנים לו מנוחה של חצי שעה מכוסה במגבת או בניילון נצמד. במימונה שיש אורחים וכולם מחכים אפשר לקצר לרבע שעה מנוחה. אחכ קורצים מהבצק 24 כדורים.

כל כדור טובלים בקערה קטנה שיש בה כוס שמן ומניחים בתבנית רחבה.

אחרי שטבלנו את הכדורים אנחנו נותנים לכדורים מנוחה לרבע שעה ומתחילים לפתוח את המופלטות מהכדור הראשון שטבלנו. בעזרת ידיים משומנות ומשטח משומן פותחים מופלטה מופלטה ומניחים במחבת כאשר המופלטה הראשונה זו המופלטה היחידה שאופים אותה משני צדדים כי הבאה אחריה תהיה על הצד האפוי וככה עד שמכינים ערמה.

טיפ יונית

אני קונה ניירות אפיה בקוטר 28 או 26 בצורת עיגול משמנת את 2 הניירות טוב טוב מניחה כדור בין שני הניירות ופותחת בקלי קלות את הכדור של המופלטה.

אופן טיגון המופלטה:

מניחים את הכדור הראשון שפתחנו ברגע שהוא מזהיב הופכים אותו ועל החלק שהזהיב שמים מופלטה נוספת וכאשר הצד השני מתחיל להזהיב. לא ממש הזהבה כי ממש הזהבה תגרום למרקם המופלטה להיות קשה וקריספית לכן איך שאתם רואים התחלה של הזהבה ישר הופכים.

על כל צד שמתחיל להזהיב מניחים מופלטה הופכים את החלק הזהוב ושוב מופלטה ככה עד שמגיעים לערמה של עשר עד 12 מופלטות.

כל ערמה שיוצאת עוטפים במגבת שתשמור על המרקם הלח והרך של המופלטה.

מורחים כל מופלטה בחמאה ודבש (או כל דבר מתוק שאוהבים) מגלגלים ומגישים.

מתוך הבלוג מלכת המטבח/יונית צוקרמן

ממנהגי החג:

ברכות- ראש המשפחה נוהג לאחוז בידו צרור עלים ריחניים, לנופף בהם מעל ראשו של בן משפחה או אורח, כמנהג הכפרות ולברכו: "אורך ימים ושנות חיים יהיו לך". כל אחד מבני המשפחה זוכה לברכה אישית להצלחה בלימודים, פרנסה, זוגיות טובה וכו', לבסוף כל מבורך מתכבד בתמר טבול בחמאה, סגולה

ל.....

מסמלי החג:

חלב - משקה יסודי ובסיסי, מסמן חיים, את האם המניקה, ברכה והצלחה. בשר קשור במוות של מישהו אחר וחלב בהענקת חיים ולכן קשור לברכה ולהצלחה. עד שהילד לא יונק, לא נוצר חלב. ככל שהילד יונק יותר, כך נוצר יותר חלב. כך גם במסורת ובמקורות שלנו. ככל שהאדם מעמיק ומחפש נוצרים עבורו הבנות

מסמלי החג:

קמח-יסוד של הטבע, אבל מעובד בידי אדם. הברכה קיימת בטבע אבל תלויה ביכולת של האדם לפעול בטבע. העולם חסר ובוסרי והאדם צריך לעבוד יחד עם העולם בכדי שיושלם.

מסמלי החג:

שיבולים - כל סיפור מצרים החל עם חלום יוסף על השיבולים והאלומות, והמשיך אחר כך עם חלומו של פרעה. במימונה אין אלומה אחת שכולם משתחווים אליה, אלא כל ישראל ערבים זה לזה.

מסמלי החג:

פול - מבטא את השמחה והברכה שבטבע. תרמיל שמחזיק את הגרעינים בתוכו. הברכה בטבע אינה גלויה, צריך לגלות אותה. לפעמים אנחנו מסתכלים על אנשים כמו על פול, מסתכלים על התרמיל ואז כולם נראים אותו דבר, אבל כשפותחים את התרמיל ומוצאים את הפולים נגלה העושר, השוני והייחודיות של

ממנהגי החג:

הכנסת אורחים - בליל המימונה נוהגים שלא לסגור את דלת הבית כל עוד בני הבית שוהים בפנים וערים. הדלת הפתוחה מהווה הזמנה לכל אחד, לא רק לבני משפחה או מכרים, להתכבד ולקחת חלק בשמחה. עם כניסת האורח נהוג לברכו ב"תרבחו ותסעדו" ולכבדו בתה עם נענע ומופלטה טבולה בדבש